

OP1561871

ІЄЮ THE NEW YORK TIMES

КОЛАПС

Чому одні суспільства занепадають,
а інші успішно розвиваються

ДЖАРЕД ДАЙМОНД

Автор — лауреат Пулітцерівської премії
за книгу «Зброя, мікроби і сталь»

Нас немов магнітом притягують монументальні руїни, що їх залишили по собі цивілізації минулого, вабить їхня видовищна краса і таємниці, які в них криються. Масштаб руїн свідчить про багатство й могутність тих, хто їх споруджував. Однак чому пішли у небуття не лише ті, хто будував ці споруди, а й власне суспільства, до яких вони належали? Куди зникли цілі народи? Якщо подалися геть, то куди і чому? Чи не загинули вони жахливою смертю? За цією романтичною таємницею не дає спокою бентежна думка: а чи не може схожа доля спіткати сучасне суспільство?

Автор книги не лише пропонує новий погляд на історію, причини розквіту та занепаду давніх культур, а й окреслює виклики і загрози, які невпинно постають перед сучасною цивілізацією, описує можливі шляхи їх усунення.

ЗМІСТ

Перелік мап	9
Пролог. Історія двох ферм	11
Дві ферми ■ Колапс суспільства: історія та сучасність ■	
Втрачений рай? ■ Система із п'яти пунктів ■ Бізнес і довкілля ■	
Порівняльний метод ■ План книги	

Частина перша. СУЧАСНА МОНТАНА

Розділ 1. Під неозорим небом Монтани	41
Історія Стена Фалькова ■ Монтана і я ■ Чому треба починати з Монтани? ■ Економічна історія Монтани ■ Видобувна галузь ■ Ліси ■ Ґрунти ■ Водоймища ■ Місцеві та немісцеві види ■ Різні погляди ■ Точки зору на регуляторні акти ■ Історія Ріка Лейбла ■ Історія Чіпа Пігмена ■ Історія Тіма Галса ■ Історія Джона Кука ■ Монтана — модель світу	

Частина друга. СУСПІЛЬСТВА МИНУЛОГО

Розділ 2. Сутінки над островом Пасхи	101
Таємниці каменоломні ■ Географія острова Пасхи та його історія ■ Населення й харчі ■ Вожді, клани та простолюдини ■ Постаменти і статуї: вирубування, транспортування та встановлення ■ Зниклий ліс ■ Наслідки для суспільства ■ Європейці й гіпотези ■ Чому суспільство острова Пасхи виявилось таким вразливим? ■ Острів Пасхи як метафора	
Розділ 3. Останні з живих: острови Піткери і Гендерсон	150
Піткери до приходу «Баунті» ■ Три несхожих острови ■ Торгівля ■ Кінець фільму	

Розділ 4. Стародавні цивілізації: анасазі та їхні сусіди	169
Пустельні землероби ■ Три кільця ■ Сільськогосподарські методи ■ Чакові проблеми та гризуни ■ Регіональна інтеграція ■ Занепад Чако і його кінець ■ Уроки Чако	
Розділ 5. Загибель цивілізації майя	194
Таємниці покинутих міст ■ Майя і довкілля ■ Сільське господарство майя ■ Історія майя ■ Копан ■ Ньюанси занепаду ■ Війни й посухи ■ Занепад у південних низовинах ■ Уроки майя	
Розділ 6. Вікінги: прелюдія і fuga	219
Експерименти в Атлантиці ■ Експансія вікінгів ■ Автокаталіз ■ Сільське господарство вікінгів ■ Залізо ■ Вожді вікінгів ■ Релігія вікінгів ■ Оркнейські, Шетландські та Фарерські острови ■ Довкілля в Ісландії ■ Історія Ісландії ■ Ісландія у світовому контексті ■ Вінланд	
Розділ 7. Розквіт скандинавської Гренландії	258
Аванпост Європи ■ Нинішній клімат Гренландії ■ Клімат Гренландії в минулому ■ Місцеві види рослин і тварин ■ Скандинавське поселення ■ Фермерство. Мисливство й риболовля ■ Інтегрована економіка ■ Суспільство ■ Торгівля з Європою ■ Власний уявний образ	
Розділ 8. Кінець скандинавської Гренландії	301
Початок кінця ■ Знищення лісів ■ Шкода, завдана ґрунтам і торф'яникам ■ Попередники інуїтів ■ Засоби існування інуїтів ■ Стосунки між скандинавами та інуїтами ■ Кінець ■ Основні причини занепаду	
Розділ 9. Альтернативні шляхи до процвітання	335
Принципи «знизу догори» і «згори донизу» ■ Високогір'я Нової Гвінеї ■ Тікопія ■ Проблеми Токугави ■ Вирішення проблем Токугави ■ Чому Японія досягла успіху ■ Інші приклади успіху	

Частина третя. СУЧАСНІ СУСПІЛЬСТВА

- Розділ 10. **Мальтус в Африці: руандійський геноцид** 375
- Дилема ■ Події в Руанді ■ Більше, ніж етнічна ненависть ■
 - Загострення ситуації в Канамі ■ Вибух конфлікту в Канамі ■
 - Чому це сталося
- Розділ 11. **Один острів, два народи, дві історії:
Домініканська Республіка і Гаїті** 395
- Різна історія ■ Причини розбіжності ■ Вплив довкілля
 - в Домініканській республіці ■ Балагер ■ Домініканське
 - довкілля сьогодні ■ Майбутнє
- Розділ 12. **Китай: велетень, що хитається у різні боки** 428
- Значущість Китаю ■ Передісторія ■ Повітря, водні ресурси,
 - грунти ■ Ареали, види тварин, мегапроекти ■ Наслідки ■
 - Зв'язки зі світом ■ Майбутнє
- Розділ 13. **Копальні як «підкоп» під Австралію** 451
- Значущість Австралії ■ Грунти ■ Водні ресурси ■ Відстані ■
 - Рання історія ■ Запозичені цінності ■ Торгівля та імміграція ■
 - Деградація ґрунтів ■ Інші екологічні проблеми ■ Ознаки
 - позитиву і змін

Частина четверта. ПРАКТИЧНІ УРОКИ

- Розділ 14. **Чому деякі суспільства ухвалюють рішення,
які призводять до катастрофи?** 499
- Маршрут успіху ■ Нездатність передбачати ■ Нездатність
 - розуміти ■ Рациональна хибна поведінка ■ Катастрофічні
 - цінності ■ Інші приклади фіаско, спричиненого ірраціона-
 - льними рішеннями ■ Хибні рішення ■ Ознаки позитиву

Розділ 15. Великий бізнес і довкілля: різні умови, різні наслідки	525
Видобуток ресурсів ■ Два нафтових родовища ■ Мотиви нафтодобувних компаній ■ Гірничодобувні роботи у твердих породах ■ Мотиви гірничодобувних компаній ■ Розбіжності між добувними компаніями ■ Лісозаготівельна промисловість ■ Рада з раціонального використання лісового фонду ■ Індустрія морепродуктів ■ Підприємства і громадськість	
Розділ 16. Світ як польдер. Що все це для нас означає?	579
Вступ ■ Найсерйозніші проблеми ■ Якщо ми їх не вирішимо... ■ Життя в Лос-Анджелесі ■ Примітивні заперечення ■ Минуле і майбутнє ■ Підстави для оптимізму	
Післяслово. Злет і падіння Ангкора	625
Запитання щодо Ангкора ■ Довкілля Ангкора ■ Злет Ангкора ■ Велике місто ■ Чудова інженерія ■ Занепад Ангкора	
Подяки	642
Додаткові матеріали	645
Предметний покажчик	677